
Norden i oppløsning?

REDAKSJONELT

MAGNE NYLENNA

Magne Nylenna (f. 1952) er redaktør av Tidsskriftet.

Email: magne.nylenna@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Postboks 1152 Sentrum

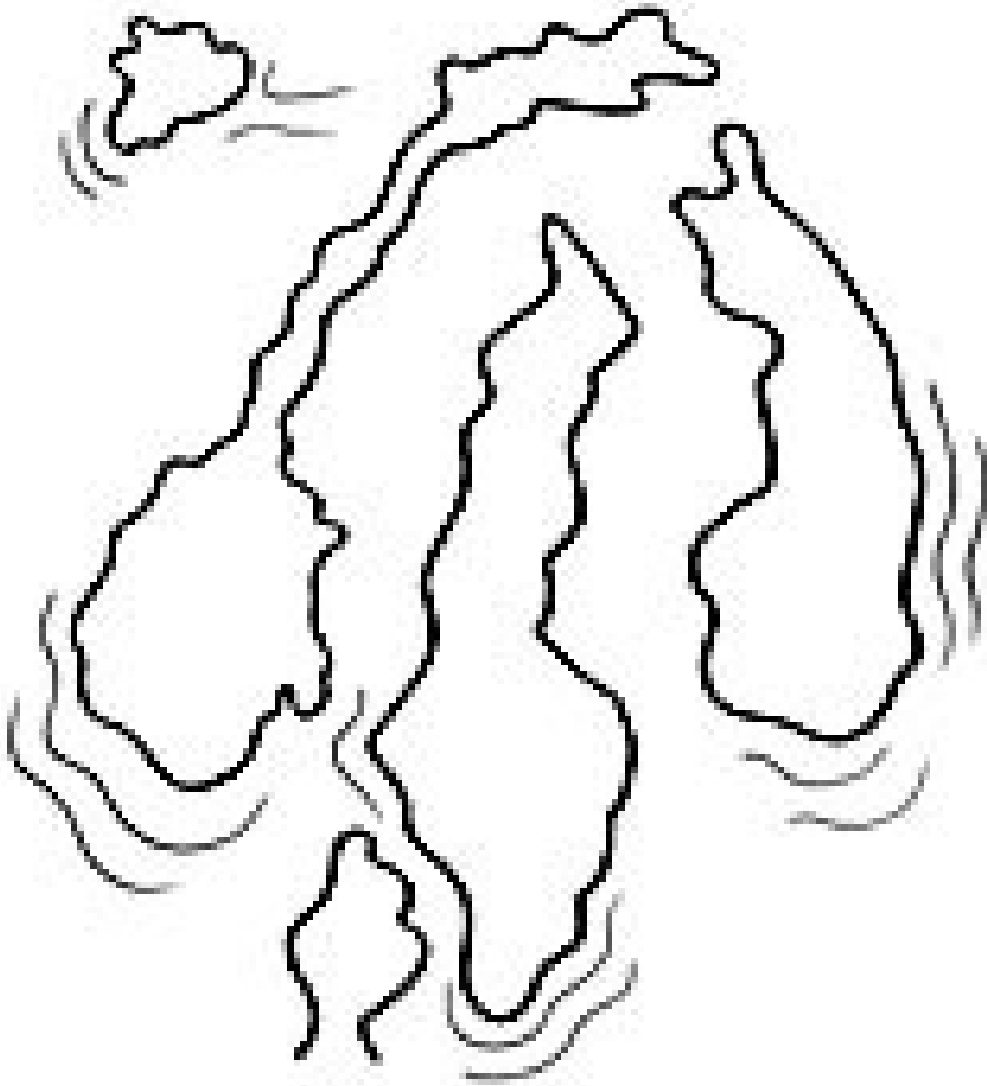
0107 Oslo

Likheter og forskjeller mellom de nordiske land preger Tidsskriftets sommernummer. Den økonomiske og politiske utvikling gjør Norden til en familie i omstilling og oppløsning, der hvert av medlemmene planlegger sin egen fremtid. Dype felles røtter vil alltid prege de nordiske land. Men i en verden der forventninger om fremtiden betyr stadig mer enn kunnskap om fortiden, peker utviklingen mot økende forskjeller. Samtidig som de nordiske land bindes tettere sammen med bedre kommunikasjoner fysisk og elektronisk, knytter disse båndene enda mer an til verden utenfor Norden. Broer er sterke symboler, og den nyåpnede broen over Øresund skaper et nytt sentrum i Norden, også i medisinsk sammenheng (1). Samtidig representerer broen Nordens vei mot kontinentet, en vei som er hovedårsak til familiesplittelsen gjennom de nordiske landenes ulike holdninger til Europa og EU.

De fem nordiske land har en omfattende felles historie og så mange sosialpolitiske likhetstrekk at det snakkes om en nordisk modell for velferdsstaten (2). Det språklige fellesskap mellom de skandinaviske landene gir dessuten en god mulighet for forståelse over landegrensene (3).

Når det gjelder sykелighet og dødelighet, finnes det viktige forskjeller som langt på vei kan forklares med ulikheter i levevaner (4). Et eksempel er alkoholkonsumet, som er omtrent dobbelt så høyt i Danmark som i Norge og Sverige (4). Holdningene til alkohol er dessuten annerledes i Norge enn i Finland (5).

Bruken av ulike typer helsetjenester og legemidler varierer til dels sterkt mellom de nordiske landene, men i hele Norden går utviklingen mot mer privatisering og økende egenandeler (6). Primærhelsetjenesten står like sterkt i Danmark som den står svakt i Sverige. Selv om ressurstilgangen til helsesektoren er temmelig lik, oppleves tilbudet ulikt i de fem landene.

Norske leger som arbeider i andre nordiske land, observerer interessante forskjeller mellom norsk individualisme og svensk byråkrati (7) og mellom mulighetene for epidemiologisk forskning i Danmark og Norge (8).

Fortsatt fungerer det nordiske samarbeidet (9), og i internasjonal sammenheng dominerer selvsagt likhetene mellom de nordiske land. Forskjeller mellom landene kan derfor lett oversees og undervurderes. Flere mislykkede næringslivsprosjekter de senere år, som Volvo-avtalen, Telia-Telenor-fusjonen og samarbeidet omkring det fellesnordiske skadeforsikringsselskapet If, avspeiler manglende forståelse og respekt for kulturforskjeller selv blant nære naboer.

Innsikt i medisinske og helsepolitiske forskjeller i Norden gir grunn for refleksjoner over norske særtrekk. Det er tankevekkende å registrere at Norge er det eneste landet i Norden som har hatt konstant legemangel de siste 20 år (10). En fersk analyse fra Verdens helseorganisasjon konkluderer for øvrig med at det norske helsevesen er det beste i Norden, mens Finland og Danmark kommer dårligst ut av de nordiske landene (11).

Kunnskap om likheter, og i særdeleshet om ulikheter, er et viktig bidrag til fortsatt godt samarbeid i en ny, nordisk familiesituasjon.

LITTERATUR

1. Sundar T. Øresund blir Nordens navle Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2067 – 8.
2. Riis P. Hvad er det nordiske i medicinen? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2015 – 7.
3. Lund J. Modersmål, nabosprog – og fremmedsprog Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2052.
4. Thelle DS. Nordiske helseforskjeller – politikk, livsstil og gener Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2018 – 22.
5. Kiviluoto L. Leger og alkohol – er det nordiske ulikheter? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2042.
6. Kristiansen IS, Pedersen KM. Helsevesenet i de nordiske land – er likhetene større enn ulikhetene? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2023 – 9.
7. Midtvedt T. Norsk helsevesen sett fra Stockholm Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2047 – 9.
8. Bakketeig LS. Hilsen fra epidemiologiens mekka Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2046.
9. Valen R. Norden – vår nærmeste forskningssamarbeidspartner? Tidsskr Nor Lægeforen: 2000; 120: 1950.
10. Skoglund E, Taraldset A. Legemarkedet i Norden 1980 – 2000 Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2030 – 4.
11. Gulbrandsen P. Verdens helseorganisasjon rangerer verdens helsetjenester Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2073.

Publisert: 30. juni 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. september 2026.